

A Google Scholar helye a társadalomtudományokban

Mi a Google Scholar?

A *Google Scholar* (<http://scholar.google.com>) 2004. novemberi megjelenése idején a világ legnagyobb tudományos könyvtárának kiáltották ki. A még ma is béta-verzióban futó költségmentes keresőmotor olyan dokumentumokat is megtalál, amelyeket más keresők nem. A Scholar egyik erőssége éppen az, hogy végigpásztazza a láthatatlan webet, a háló szabadon nem elérhető részét, és onnan is megjeleníti a releváns találatokat. Tudományági szempontból a Google Scholar hatóköre legátfogóbb a tudományos, technikai, orvosi területen, az ún. STM diszciplínákban.

Google Scholar: a hagyományos könyvtári források bitorlója?

Ellentmondásos kép alakult ki a Scholarról. Vannak, akik dicsérik, vannak, akik kritikával illetik. *Jacsó Péter* a *Peter's Digital Reference Shelf*ben rámutat arra, hogy a többi adatbázissal szemben a Scholar tárgyszavazása nem ellenőrzött. A szerzők neve, a folyóiratok címe különböző írásmóddal szerepel. Az összetett keresésben a kiadványra keresés csak egyfajta szűkítést enged, csonkolni és kifejezésre keresni itt nem lehet. Jacsó azt is kifogásolja, hogy a keresés eredményét nem lehet rendezni, letölteni, vagy e-mailben elküldeni, mint ahogy ez a fizetős adatbázisok esetében természetes.

Fontos a Google Scholar és az előfizetéses adatbázisok összevetése tartalmi szempontból. Az eddigi kisebb terjedelmű tesztek alapján a Scholarnál jobb bizonyítványt kapott az előfizetéses multidiszciplináris citációs adatbázis, a *Web of Science (ISI)*, a *Scopus*, az Innovative Interfaces Inc. által működtetett *Metafind*, a *PsycINFO* és az *ATLA*, valamint az Elsevier *Scirus* nevű tudományos keresőmotorja.

Elemzés

A két szerző munkahelyén, a *Dél-kaliforniai Egyetem (USC)* könyvtárában megvizsgálta, hogy a Google Scholar beiktatható-e az oktatásba és a könyvtári referenzforrások közé. Közismert tény, hogy az USC diákjai széles körben használják, mert ismerős felületen könnyű keresést kínál. A hallgatók a Scholar esetében általában nem fordulnak a könyvtárhoz, hanem maguk használják, ezért nem könnyű megtudni, hogy milyen eredménnyel keresnek a Scholarban, mennyire felelnek meg a keresőkérdésre kapott válaszok. Ha a Google Scholar beválik, a felsőoktatási intézményeknek nem kell előfizetniük a drága adatbázisokra.

Módszer

Saját vizsgálatok érdekében szükség volt a Google Scholar tüzetes vizsgálatára, ezért összehasonlították azt elismert, előfizetéses társadalomtudományi adatbázisokkal. Erre a célra a *PsycINFO-t*, az *ERIC-et* és a *Social Science Citation Indexet (SSCI)* választották. A keresendő tárgyszó a „homeschooling” (magántanulás) volt, mert annak pedagógiai és pszichológiai vonatkozása is van. A cél a Google Scholar és az előfizetéses adatbázisok eredményének összehasonlítása volt. Az ehhez végzett keresésben a tárgyszót mindkét írásmóddal („homeschooling” és „home schooling”) megadták. A Google Scholar és a három adatbázis eredményének első száz tételét kinyomtatták, majd a kiválasztott elemeket rögzítették egy Excel-táblázatban: a kiadvány típusa (könyv, folyóiratcikk stb.), lektorált vagy nem lektorált címek; a kereső szó címben, tartalmi összefoglalóban, a teljes szövegben vagy deskriptorként szerepel; a publikálás dátuma, valamint az átfedések a Google Scholar és a három előfizetéses adatbázis eredménye között. Egy saját készítésű, tízpontos értékelési listát alkalmaztak a relevancia további mérésére. Tíz pontot ért, ha a publikáció címében előfordult a

„homeschool”, a „homeschooling” vagy a „home-schooled”; kilenc pontot, ha a címben nem, csak az összefoglalóban vagy a deskriptorok között. Ha csak a szövegben fordult elő, az két pontot kapott. Az eredményt az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat

Tartalom, előfordulási gyakoriság és relevancia

	Google Scholar	PsycINFO	SSCI	ERIC (alapértelmezett keresés)	ERIC (relevancia)
Tartalom	2200	105	65	602	602
Aktualitás	1983–2002	1980–2005		1999–2003	1984–2003
Relevancia (%)	9,8	7,0	9,6	8,54	9,62

Tartalom

A Google cég saját definíciója szerint a Google Scholar anyaga a tudomány összes területe, tudományos irodalom, lektorált művek, disszertációk, könyvek, különnyomatok, kivonatok, műszaki jelentések. Forráslista nem található, de tudni lehet, hogy az *ACM*, a *Nature*, az *IEEE*, a *PubMed* és az *Open World Cat* is partner. A táblázatra pillantva nyomban szembetűnik, hogy a Scholar 2200-as találatával szemben a többi adatbázis lényegesen szerényebb találatot produkált. De nemcsak a találatok száma figyelemre méltó, hanem a változékonysága is. A Scholar száz vizsgált tételéből negyven folyóirat (harminckettő lektorált), tizenhat könyv, tizenöt magazin, hét disszertáció, hat ERIC-dokumentum, öt újságcikk, három honlap, két konferenciakötet és egy-egy monográfia, hírlevél és kormányzati kiadvány.

A kizárólag folyóiratokat, könyveket, disszertációkat és kutatási jelentéseket feldolgozó PsycINFO lekérdezése ötvennégy folyóiratot (ebből ötvenhárom lektorált), huszonkilenc disszertációt és huszonkét könyvet eredményezett. A csak folyóiratcikkeket tartalmazó Social Science Citation Index eredménye: hatvanöt folyóirat (ebből negyvenkilenc lektorált), de közülük tizenkilenc könyvrecenzió, öt cím kétszer jelent meg, tizenegy szerkesztőségi cikk volt. Az ERIC a források szempontjából nagyobb változatosságot mutatott találati halmzában, szerepeltek folyóiratok, könyvek, disszertációk, ERIC-publikációk, kutatási jelentések és különféle egyéb dokumentumok. A nem rangsorolt, azaz alapértelmezett keresés ötvenhat ERIC-do-

kumentumot eredményezett. Ezek közül kilenc könyvként is szerepelt, harminc folyóiratcikk (huszonegy lektorált), tizenhárom magazin- és egy újságcikk volt.

Az eredmények értékelése alapján a két kutató az előzetes vizsgálatokat némileg cáfolva megállapította, hogy a Google Scholar nagyobb változatosságot mutat, mint a három díjköteles adatbázis, és nagyobb találati halmazt is kapunk. Nem bizonyított viszont a tételek tudományossági szintje és relevanciája. A minőség-ellenőrzés kevésbé szigorú volta miatt a Scholarban való keresést körültekintő módon kell végezni.

Aktualitás

Amint azt az 1. táblázat is mutatja, a Scholar-találatok nem a legfrissebb publikációk közül valók: 1983 és 2002 között jelentek meg, ebből 25% 2000-ben vagy később, 50% pedig 1995-ben vagy korábban. A PsycINFO-közlemények 1980 és 2005 közöttiek, 62% 2000-es keltezésű vagy későbbi, és csak 21% 1995-ös vagy korábbi. Az SSCI-eredmények 1983 és 2005 közötti publikációk, 40% 2000 utáni, és csak 37% 1995-ös vagy korábbi. Az ERIC alapértelmezett keresése 1993 és 2003 között talált irodalmat, ebből 95% 2000-ből való vagy későbbi, és csak 5% volt 1999-nél korábbi. A nem alapértelmezett keresés eredménye: a publikációk 1984 és 2003 között jelentek meg, ebből 46% 2000-es vagy későbbi, és csak 23% 1995-ös vagy korábbi.

A Google Scholar kevésbé friss, mint a három előfizetéses adatbázis. Ez valószínűleg abból adódik, hogy az idézett műveket dolgozza fel, az idézettségre pedig a régebbi publikációknak van nagyobb esélyük. Nem lehet tudni, milyen gyakran frissíti az adatokat, de úgy tűnik, hogy rendszeretlenül.

Relevancia

A keresési eredmény azt mutatja, hogy a Google Scholar első 100 találatának nagy a relevanciája a tágabb tematika szempontjából, de a szűkebb, pszichológiai szempontból már kisebb. A vizsgált 100 válaszban a keresett „homeschooling” majdnem minden címben szerepelt, ezért az értékelésnél 9,8 pontot kapott. Az 1. táblázat mutatja, hogy a PsycINFO 7,0, az SSCI 9,6, az ERIC alapértelmezett 8,54, az ERIC releváns keresés 9,62 pontot kapott.

A Google Scholar a relevanciát a szöveg, a szerző, a hivatkozások száma alapján értékeli. A PsycINFO a deskriptormezőben megjelenő első nyolc deskriptor alapján, az SSCI pedig annak alapján, hogy a keresőkifejezés hányszor fordul elő a rekordban. Az ERIC a keresőszó előfordulási száma és a szövegbeli helye kombinációjával értékeli a relevanciát.

A könyvtáros szerzők értékelése szerint a PsycINFO 30%-ban *irreleváns* eredményt adott. Dátum és relevancia szerint is értékelték az adatbázisokat. A PsycINFO első húsz helyezette a relevancia alapján 4,9 pontot, a dátum szerint 5 pontot kapott. Az SSCI első húsz helyezette a dátum szerint 9,7 pontot, míg a relevancia szerint csak 9 pontot, az ERIC ugyanezen szempontok szerint 8,65 és 9,65 pontot kapott.

A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a Google Scholar relevanciaszintje magas, bár a tudományági relevanciához a találati halmaz tárgyi rendezése javallott. Meglepő viszont a PsycINFO és az SSCI alacsonyabb relevanciaszintje.

Átfedés

A Scholar első száz találatában a PsycINFO-val 3%, az SSCI-vel 8%, az ERIC alapértelmezett lekérdezéssel 2%, az ERIC relevancia szerinti lekérdezéssel 8% az átfedés. Ha a teljes, 2200-as halmazra számítással kiterjesztjük a vizsgálatot, akkor az átfedés a PsycINFO esetében 31%, az SSCI esetében 25%, az ERIC alapértelmezett lekérdezés esetében 17% és az ERIC relevancia szerinti lekérdezés esetében 29% (2. táblázat).

A táblázatból látható, hogy nagy átfedés csak a PsycINFO-ban volt. Általában elmondható, hogy a három adatbázis és a Google Scholar keresési eredményei jelentősen különböznek egymástól.

További megfigyelések

Talán a minőség-ellenőrzés hiányának és egy tétel ismételt idézettségének tudható be, hogy a Google Scholarban való kereséskor ugyanazok a dokumentumok többször megjelennek egy találati halmazban. Megemlíthető még, hogy a Google Scholarban régebbi dokumentumokat és kevesebb teljes szövegű anyagot találunk, mint a három előfizetési adatbázisban.

2. táblázat

Átfedés a Google Scholar és a három adatbázis között (%)

	PsycINFO	SSCI	ERIC (alapértelmezett lekérdezés)	ERIC (relevancia szerinti lekérdezés)
Az első 100 eredményen belül	3	8	2	8
A teljes 2200 eredményen belül	31	25	17	29
Google Scholarban (de nem a keresési eredményen belül)	46	3	10	5
Nincs a Google Scholarban	23	72	73	66

A Google Scholar jelenleg még béta-verzióban működik, ám várható, hogy a végleges verzió üzembe helyezésével jelentős keresővé válik. Jelenlegi állapotában még nem versenyezhet a három indexelt társadalomtudományi adatbázissal, de mivel a kutatók, különösen az egyetemi hallgatók szívesen használják, a könyvtárosoknak fel kell készülniük a kezeléséből.

/GARDNER, Susan–ENG, Susanna: *Gaga over Google? Scholar in the social sciences.* = Library High Tech News, 22. köt. 8. sz. 2005. p. 42–45./

(Wéber Katalin)